

تاریخ علم

تاریخ علم در اسلام و ایران به روایت دکتر علی اکبر ولایتی (مروری بر گذشته- بخش ۳۹)

مراتب علم و فضل ابن سینا-۱۹

روزنامه «فرهیختگان» پیش از این، در ستونی تحت عنوان «تاریخ علم در اسلام و ایران» به تبیین مباحث علمی و دقیق تاریخ این مبحث مهم و مطرح در مجامع علمی روز می پرداخت. بن مایه این رشته مقالات، اساسا مباحثی بود که دکتر علی اکبر ولایتی در برنامه تلویزیونی «ایران» از شبکه دوم سیما بیان کرده و سپس، بنا به درخواست‌های متعدد اساتید، پژوهشگران و دانشجویان، جهت تبیین دقیق‌تر مباحث و ارائه مستندات این مطالب، برای چاپ در روزنامه، تنظیم کرده بودند. روزنامه «فرهیختگان» در پاسخ به درخواست‌های مکرر خوانندگان، مطابق گذشته به چاپ این مجموعه ادامه خواهد داد. البته به جهت اتصال و پیوستگی مباحث، پیش از شروع مباحث جدید، نگاه و مروری خواهیم داشت به مباحث گذشته که در همین ستون منتشر خواهد شد.

۱۱۱

ابن سینا در جراحی عمومی هم نظرات قابل توجهی در این کتاب اظهار داشته است. وی برای درمان آبسه پستان، نخست دستورهای طبّی ارائه کرده یعنی دارو تجویز کرده و سپس اگر این درمان موثر نبود دستور نیشترزدن داده است. وی درمورد دمل‌ها گفته: «هرگاه دمل را شکافتی باید هرچه در آن هست خارج کرد.»^۱ درمان فعلی درمورد آبسه پستان و یا دمل‌های پیلونیدال نیز شکافتن و تخلیه نسوج مرده و چرک و دیگر مواد داخل آبسه است.^۲ ابن سینا در درمان عقربک یا کزدمه که عفونت اطراف ناخن است دستور داده که اگر ورم ماده جمع شد شکافی نازک و کوچک در آن ایجاد شود تا ماده جمع شده تخلیه شود و اگر چرک کرده است باید گوشت پیرامون ناخن را ببرد و جسم خارجی مانده نیز بریده شود (ابن سینا، کتاب ۵، ص ۹۰). وی در مداوای قرچه‌ها یا زخم‌ها بر این نظر است که: «هر قرچه یا ساده است یا ترکیبی. اگر قرحه ساده و کوچک است و خوره‌ای در وسطش نیست باید دو لبه آن را به هم چسباند و لیکن باید مواظب بود که موادی مانند روغن و یا گرد و خاک در میان نباشد. با چنّین روشی قرحه جوش می‌خورد و اگر قرحه بزرگ است و به هم آوردن لبه‌ها ممکن نیست یا مواد دیگر پر از ریم و چرک دارد یا از گوهر اندام مقداری کاهش یافته است علاج آن خشکانیدن است» (ابن سینا، کتاب ۱، ص ۵۰۶). وی در معالجه زخم ناشی از گازگرفتگی سگ‌ها اصول زیر را برمی‌شمرد: پیشگیری از بسته‌شدن زخم؛ بازتر کردن زخم؛ کشیدن خون و مساهه از زخم و باز نگه‌داشتن آن (ابن سینا، کتاب ۵، ص ۷۸).

نظریات ابن سینا در تروماتولوژی و شکسته‌بندی نیز شایان توجه است. وی در این کتاب (کتاب اول، ص ۲۵۰) موجبات شکستگی پیوندها را بر دو قسم برمی‌شمرد: عوامل درونی و عوامل بیرونی. عوامل بیرونی مانند اشیایی است که بر اندام وارد می‌شوند مثل چیزهای سنگین، اشیای برنده نظیر تیغ و شمشیر، سوختگی و اشیایی که کوفتگی به‌بار می‌آورند مانند سنگ و وسایل از هم دریدن یا گازگرفتن. امروزه هم تروما به دو نوع نافذ و غیرنافذ دسته‌بندی می‌شود و سوختگی و گازگرفتگی و گزیدگی نیز در تروماها ذکر می‌شود. درواقع، عناوین فصل ترومای کتب جراحی امروز تقریبا مشابه عناوین مورد استفاده بوعلی در قانون معرفی شده است.^۳

پی‌نوشت:

۱- ابن سینا، قانون، ص ۵۷۵.

۲- رحبی مشهدی، محدثقی (۱۳۸۳- بهار و تابستان). «جراحی در تمدن اسلامی: تألیف‌ها و روش‌ها»، پژوهش و حوزه، ص ۱۰۲.

۳- همان، صص ۱۰۴-۱۰۳.

نیمکت خبر

بازگشت دانشجویان خارج از شهرهای قرمز و نارنجی به دانشگاه

علی خاکی صدیق، معاون وزارت علوم، با اشاره به مصوبات پنجاهوششمین جلسه ستاد ملی مدیریت کرونا در تاریخ ۱۸ بهمن ماه گفت: «بر پایه این مصوبات، کلاس‌های عملی دانشجویان در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی خارج از شهرهای قرمز و نارنجی که نیاز به خوابگاه ندارند با رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی موردتایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برگزار خواهد شد.» خاکی صدیق تأکید کرد: «بسیاری از دانشجویان دانشگاه‌های جامع علمی- کاربردی و فنی‌وحرفه‌ای، بومی همان شهر و مشغول تحصیل در دانشگاه محل زندگی هستند. درصورتی که ستاد ملی کرونا مجوز صادر کند، امکان برگزاری دروس عملی برای این دانشجویان هم وجود دارد.» وی با بیان اینکه درخواست وزارت علوم، درخصوص ستاد ملی مقابله با کرونا به‌زودی ارسال می‌شود، خاطرنشان کرد: «شروع ترم دوم سال تحصیلی جاری مانند سال‌های گذشته است اما برخی دانشگاه‌ها به‌دلیل شروع با تاخیر ترم نخست تحصیلی دانشجویان ورودی جدید، ترم جاری را با دو تا سه هفته تاخیر به اتمام می‌رسانند و ترم دوم را دو تا سه هفته دیرتر آغاز می‌کنند.» به گفته خاکی صدیق در این مصوبه آمده است درصورتی که در هر اتاق خوابگاه یک دانشجویاقامت کند، استفاده از خوابگاه نیز مانعی ندارد. معاون آموزشی وزارت علوم، درخصوص ستاد یادشده نیز گفت: «وزارت علوم، مجاز شده است با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با رعایت مفاد پروتکل آزمون‌های زبان و افزایش تعداد حوزه‌های آزمون، نسبت به برنامه‌ریزی و برگزاری امتحانات MSRT اقدام کند.»

دانشگاه

خوشدل در گفت‌وگو با «فرهیختگان» مطرح کرد

راه‌اندازی اولین خوابگاه دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی آزادتهران تا پایان سال تحصیلی

بازسازی بیمارستان جواهری آغاز شده و به ظرفیت درمانی دانشگاه آزاد اضافه خواهد شد

🔴 **راه‌اندازی اولین خوابگاه دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی آزاد تا پایان سال تحصیلی**
با توجه به شرایط کادر درمان، دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران برای بهبود وضعیت کادر درمان خود چه اقداماتی را انجام داده است؟
توانمندی کادر درمانی و پزشکی کشور بسیار بالاست و خستگی هیچ‌گاه مانعی برای ارائه خدمت محسوب نمی‌شود. واقعیت این است که کادر درمان خسته شده و یک سالی می‌شود که بدون کوچک‌ترین استراحت درحال ارائه خدمات به مردم هستند. این قول را از طرف همکارانم در دانشگاه آزاد اسلامی می‌دهم که تا آخرین روزی که سایه این بیماری بر کشور وجود دارد، با تمام توان به ارائه خدمات می‌پردازیم اما از مردم انتظار داریم که همکاری‌های لازم را داشته باشند. به‌عنوان یک اپیدمیولوژیست از مردم می‌خواهم که همچنان با نگرانی و دقت مسائل پیشگیری را رعایت کنند تا بتوانیم سال جدید را روزهای خوبی شروع کرده و با بیماران کمتری روبه‌رو باشیم. همچنین کادر درمان نیز بتوانند بالاخره بعد از یک سال کمی ارتباطات خانوادگی‌شان را قوی‌تر کرده و روحیه تازه‌ای برای سال جدید داشته باشند. امیدوارم با تسریع روند برنامه واکسیناسیون و رعایت هرچه بیشتر نکات بهداشتی توسط مردم شاهد باشیم که شرایط بیماری به‌زودی تغییر کرده و از پیچ‌خطرناک تاریخ نظام سلامت کشور عبور کنیم.

🔴 **برنامه‌های آینده دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی را تشریح کنید.**
برنامه‌های بسیار زیادی را در مجموعه واحدمان دنبال می‌کنیم که مهم‌ترین آن درباره اضافه‌شدن مرکز درمانی دیگر به ظرفیت درمانی دانشگاه آزاد اسلامی است، چرا که مسیر بازسازی بیمارستان جواهری ما آغاز شده و قطعا بعد از تکمیل روند بازسازی به‌سرعت به چرخه ارائه خدمات بهداشتی به مردم باز می‌گردد و تلاش مان این است که بازسازی آن به‌سرعت به انجام برسد. همچنین خبرهای خوبی را درباره مراکز درمانی داریم که در آینده اطلاع‌رسانی می‌شود. همچنین دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران برای اولین بار در حوزه مهیا کردن خوابگاه برای دانشجویان غیربومی نیز وارد شده و تلاش مان این است که تا پایان سال تحصیلی بتوانیم خوابگاهی با ظرفیت ۱۰۰۰ نفر را فراهم کنیم که قطعا نوید خوبی برای دانشجویانی است که میهمان ما به‌شمار می‌روند.

داریم. همچنین ما در واحد خود علاوه‌بر رشته‌های پزشکی، دانشجویی در رشته‌های غیرپزشکی را نیز داریم و همین ظرفیت باعث شده در این حوزه بتوانیم فعالیت‌های بسیار جدی در حیطه بین‌الملل و در ارتباط با کشورهای منطقه، آسیای شرقی و غرب آسیا داشته باشیم و تلاش مان این است که بتوانیم هم در دوره‌های دانشگاهی رسمی و هم دوره‌های کوتاه‌مدت مهارتی و دوره‌های تکمیلی تخصصی علوم پزشکی در فضاهای بالینی و بیمارستان‌های تخصصی آماده ارائه خدمات باشیم. به همین دلیل برنامه جدیدی را با دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران شروع کردیم تا از طریق آن یک مدرسه تاپستانی بین‌المللی، مدرسه زمستانی بین‌المللی و پردیس بین‌المللی دانشگاه راه‌اندازی کنیم. قطعا این مراکز به جذب دانشجویان بین‌المللی در حوزه‌های مختلف پزشکی و غیرپزشکی کمک شایانی خواهد کرد.

🔴 **پذیرش دانشجوی بین‌المللی پزشکی منوط به دانستن زبان فارسی نیست**
دلیل انتخاب دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن برای راه‌اندازی پردیس بین‌المللی علوم پزشکی تهران چه بوده است؟

معاونت بین‌المللی سازمان مرکزی ظرفیت‌های مجموعه‌های استان را بررسی کرده و به این نتیجه رسید که دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن با توجه به اینکه فضای آموزشی و خوابگاهی مناسب و البته پتانسیل‌های فرهنگی بالا دارد، می‌تواند نقش مهمی در جذب دانشجوی بین‌المللی ایفا کند و از طرف دیگر از شرایط بسیار خوبی برای راه‌اندازی پردیس بین‌المللی علوم پزشکی برخوردار است. بااین‌حال باید به این مساله اشاره کنم که برخی آموزش‌ها حتما باید در محیط‌های بالینی ارائه شود، ازاین‌رو هم مجموعه تهران و هم رودهن و هم دیگر ظرفیت‌هایی که از طرف دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران در اختیارمان قرار گرفته، می‌تواند فضای آموزشی ما را توسعه دهد و طبیعتا در حوزه ارائه هرچه بهتر آموزش‌ها موثر باشد. یکی از ظرفیت‌هایی که در اختیارمان قرار دارد، مدرسه تابستانی مجموعه جالوس است که برای تابستان آینده درنظر گرفته شده و قرار است از کشورهای منطقه دانشجویان زیادی جذب این مدرسه شوند، موضوعی که در حوزه فعالیت‌های بین‌المللی دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران اثرگذار خواهد بود.

🔴 **پردیس بین‌المللی علوم پزشکی از چه زمانی آغاز به کار خواهد کرد؟**

کلیه برنامه‌های آموزشی ما درحال حاضر اجرایی شده است، اما درنظر داریم با توسعه و تمرکز آنها در یک محیط جدید، خدمات آموزشی به دانشجویان خارجی را با سهولت و کیفیت بهتری ارائه دهیم. به‌عبارت دیگر این‌طور نیست که تازه بخواهیم جذب دانشجوی بین‌المللی را آغاز کنیم، بلکه قرار به توسعه و نظم‌بخشی به فعالیت‌های صورت گرفته است.

🔴 **یکی از موانع پذیرش دانشجویان بین‌المللی موضوع فراگیری زبان فارسی است؛ برای این مساله هم چاره‌اندیشی لازم صورت گرفته است؟**

در برنامه‌های مرتبط با علوم پزشکی، استراتژی مان این است که پذیرش دانشجوی خارجی را منوط به زبان فارسی نکنیم؛ چراکه امروزه در دنیا در بسیاری از رشته‌های مرتبط با پزشکی زبان علمی دنیا، زبان غیرفارسی است و به همین دلیل دانشجویان که خواهان تحصیل در پردیس بین‌المللی علوم پزشکی هستند به زبان دیگری پذیرش می‌شوند. اما با توجه به اینکه پرستاران و پزشکانی که با بیمار در ارتباط هستند باید زبان بیمار را نیز متوجه شوند تا بتوانند خدمات درمانی را به بهترین شکل به بیمار ارائه دهند؛ طبیعی است که حین تحصیل برای این دانشجویان، زبان فارسی نیز پیش‌بینی شود تا از طریق فراگیری این زبان، بتوانیم در حوزه ارتباط این دانشجویان با بیمار نیز اثرگذار باشیم. این مهم به کمک دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن و تهران شمال دنبال می‌شود و امیدواریم به‌تدریج و نظم‌بخشی به فعالیت‌های صورت گرفته است.

طبق گفته مقام‌معلم‌رهبری زبان فارسی به زبان علمی دنیا تبدیل شود.

🔴 **روند درمان بیماران کرونایی تا امروز در مراکز درمانی وابسته به دانشگاه آزاد اسلامی علوم پزشکی تهران چگونه بوده است؟**

قطعا ارائه آمار درباره بیماران کرونایی از طریق وزارت بهداشت دنبال می‌شود. اما درباره عملکرد مراکز درمانی دانشگاه آزاد اسلامی باید بگویم که ده‌ها هزار نفر از بیماران کرونایی از سال گذشته تا امروز در بیمارستان‌های دانشگاه آزاد اسلامی مورد ویزیت قرار گرفته و هزاران نفر نیز بستری شده‌اند. بااین‌حال صد هزار بیمار را در بخش‌های مراقبت‌های ویژه تحت درمان قرار دادیم که خوشبختانه درصد بسیار بالایی از آنها-که از آمارهای جهانی نیز وضعیت بهتری دارد- بهبود پیدا کرده و کارنامه مراکز مراقبت‌های ویژه بیمارستان‌های ما بسیار خوب است.

🔴 **چراپی انتقال امکانات درمانی از بیمارستان مسیح دانشوری به «فرهیختگان» برای درمان مرحوم انصاریان دلیل انتقال امکانات از بیمارستان مسیح دانشوری به بیمارستان «فرهیختگان» در زمان درمان مرحوم انصاریان چه بود؟**

در وهله اول باید بگویم که رویکرد واقعی مجموعه ما در بحث درمان این است که هر کسی وقتی به‌عنوان بیمار به مراکز درمانی دانشگاه آزاد اسلامی مراجعه می‌کند، صددرصد توان درمانی را برای او خواهیم داشت، بااین‌حال طبیعی است که برخی بیماران بیشتر مورد توجه مردم قرار می‌گیرند و اخبار آنها منعکس می‌شود، اما این بدان معنی نیست که خدمات آنها با دیگر بیماران متفاوت باشد. البته برخی خدمات ویژه مرضی‌های بدحال بسیار به شرایط خود بیماران وابسته است و تنها عده کمی از بیماران نیازمند خدمات ویژه‌ای هستند که تنها در یک یا دو بیمارستان ایران ارائه می‌شود؛ به همین دلیل با هماهنگی‌های صورت گرفته ما توانستیم حتی از امکاناتی که در کشور بسیار محدود هستند، برای بیماران بدحال از جمله مرحوم انصاریان استفاده کنیم و اگر خدای‌ناکرده برای دیگر بیماران نیز نیازمند چنین خدماتی باشیم، حتما قابلیت استفاده از آن را خواهیم داشت و این‌طور نیست که بگوئیم این خدمات صرفا برای مرحوم انصاریان مهیا شده بود.

🔴 **آغاز تست انسانی واکسن آنفلوآنزای ایرانی**

امیرحسین عبدالغفاری عضو هیات‌مدیره شرکت دانش‌بنیان تولیدکننده واکسن آنفلوآنزا در گفت‌وگو با مهر اظهار کرد: «این شرکت از سال ۹۷ با تأکید بر دانشی که از تجربه واکسن‌های دیگر داشته، مطالعات خود را در زمینه واکسن آنفلوآنزای فصلی آغاز کرد.» وی با تأکید بر اینکه تاکنون در داخل کشور تولیدکننده واکسن آنفلوآنزا وجود نداشته است، گفت: «بر همین اساس تلاش کردیم این واکسن را که عمدتا وارداتی بوده و در ورود به کشور هم با مشکلاتی مواجه بود، بومی‌سازی کنیم.» وی با تأکید بر اینکه اکنون دانش فنی این واکسن را به دست آورده و تولید اولیه را هم به اتمام رسانده‌ایم، خاطرنشان کرد: «مشکل واردات واکسن با پیدایش اپیدمی کرونا بیشتر نمایان شد، ازاین‌رو روند تولید واکسن آنفلوآنزا به‌سرعت بیشتری در کشور در پیش گرفته شد.» به گفته عبدالغفاری، واکسن آنفلوآنزا از جمله واکسن‌هایی است که در کشورهای مختلف همچون ایتالیا، کره‌جنوبی، آمریکا و کشورهای دیگری به تولید می‌رسد اما اینکه نوترکیب باشد تنها کشور آمریکا به این موضوع ورود پیدا کرده است.» وی با بیان اینکه درحال حاضر با تولید این واکسن نوترکیب آنفلوآنزا بعد از آمریکا تنها کشور تولیدکننده نوع نوترکیب خواهیم بود، بیان کرد: «پلنقرم نوترکیب نسبت به نوع معمولی واکسن آنفلوآنزا ایمنی بیشتری را برای فرد ایجاد خواهد کرد و یکی از مزیت‌های تولید واکسن مبتنی بر پلنقرم نوترکیب به شمار می‌رود.»